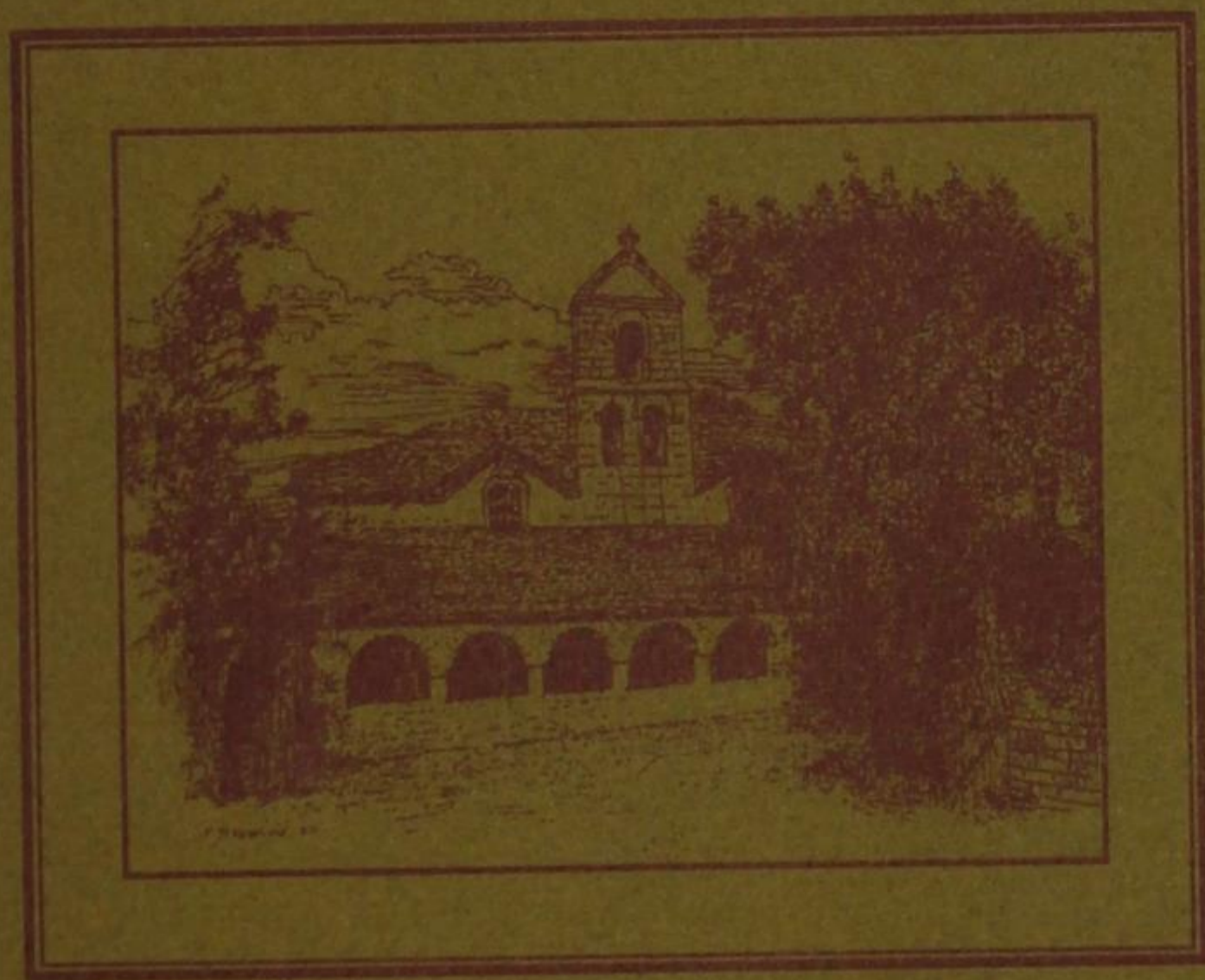

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΥΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΤΑΙΡΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ

Η ΠΕΙΡΟΣ

Κείμενο για την ομώνυμη ταινία τεκμηρίωσης
Σκηνοθεσία Στράτος Στασινός
Α΄ Βραβείο Διεθνούς Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης 1998

Από τα γυρίσματα της ταινίας: Παρακάλαμος

(Φωτο Β. Νιτσιακός)

Εκεί, όπου βγαίνει ο Καλαμάς στο πέλαο
Εκεί, όπου πάει ο ήλιος στη μάνα του,
κατά πως λένε...

Εκεί, στα χειμαδιά της Τσαμουριάς,
μ' έβγαλε ο δρόμος του γυρισμού...

Χρόνια πολλά πριν,
στα ίχνη κάποιου караβανιού
είχα πάρει το δρόμο της ξενιτιάς

Στα ίχνη κάποιου κυρατζή
στο διάβα κάποιου Ρόβα

«Θα φύγω μάνα και θα κλαις,
θα χύνεις μαύρο δάκρυ
θα κάνω χρόνους δώδεκα
και μήνες δεκαπέντε...»

Γεφύρια πέτρινα και σκάλες
Ρέματα και ποταμιές βαμμένες

Πίσω, λερωμένα μαντίλια
και πετρωμένες γυναίκες

Έφυγα τον καιρό που έβγαιναν οι διώχνες στα βουνά,
εκείνα τ' άσπρα αγριολούλουδα που έδιωχναν τους άντρες
κάθε φθινόπωρο στην ξενιτιά

Έφυγα δίχως να ιδώ τη μάνα
να βάνει κέδρο και κρανιά στην εξώπορτα
«να 'μαι γερός και να γυρίσω...»
Έφυγα δίχως να την ιδώ να κλαίει
στο Ντέρτι και στ' Ανάθεμα...

Τον είχα πάρει το δρόμο
που διάβηκαν επτά γενιές
και παραπάνω
πριν από μένα

Σαν από συνήθεια
Σαν νά 'μουν έτοιμος
από τη γέννα...
Θες οι ιστορίες που με έτρεφαν
τις νύχτες του χειμώνα

Θες τα τραγούδια τ' αργαλειού
και της αναμονής

Θες η ανάγκη του πατέρα
που δεν γνώρισα...

Έφυγα με τα όνειρα...

«...Βάνει τα πέταλα χρυσά,
καρφιά μαλαματένια...»

Γεφύρια πέτρινα και σκάλες
ρέματα και ποταμιές βαμμένες

Θυμήσου...

Έφυγα με τα όνειρα...

Θυμήσου...

Τα όνειρα που έρχονταν κατόπι
να συνεχίσουν το παραμύδι της γιαγιάς

Στο τζάκι δίπλα, πλάι στα λόγια της
Στο τζάκι και στα λόγια τα ζεστά.

Και το γλυκό το βλέμμα
Το βλέμμα πο με έζωνε
και με φύλαγε
από τους φόβους της μέρας

Το βλέμμα και τα λόγια
που με κοιμίζουν
και μ' έτρεφαν.

Η γιαγιά
Έτοιμη πάντα να με ταξιδεύει
να με πηγαίνει αλλού,
σε θάλασσες και σε στεριές...

Να με πηγαίνει
με τις ίδιες ιστορίες,
που λαχταρούσα ν' ακούω
ξανά και ξανά.

Να τις ακούω
και να θέλω να 'ναι πάντα ίδιες
Και να τις χαίρομαι.
Να είναι πάντα ίδιες

Να τρέχω με το νου μου
και να 'ρχεται η μιλιτιά
η δικιά της μετά
να βεβαιώνει.

Να χαίρομαι
που γίνονται τα πράγματα
όπως τα ξέρω.
Κι όπως τα θέλω...

Στα όνειρα που έρχονταν κατόπι
να συνεχίσουν το παραμύθι της γιαγιάς

Τη νεράιδα.
που έρχονταν με τα λόγια
να γλυκάνει τον ύπνο μου.
Που έρχονταν με τα λόγια
και τα νερά.
'Ακριντη κι αέρινη.
Που έρχονταν σαν άγγελος καλός
και μ' έπαιρνε με την περπατησιά της
Με πήγαινε με τα νερά,
με έπαιρνε μαζί της.

Κι έφευγα κι εγώ,
έφευγα γι' άλλους τόπους...

Νερά, ποτάμια
κλωνάρια, ριζιμιά...

Κι έφευγα κρυφά
να πάω νά βρω
τη νεράιδα στους καταρράκτες

Τη νεράιδα.
Να την ακολουθώ κρυφά
μες στα νερά, μέσα στις ποταμιές,
γεμάτος πόθο.
Να τη χάνω και να τη βρίσκω πάλι
Να τη θωρώ στις ρεματιές, να μην πιστεύω.
Να τη χάνω, ξανά και ξανά
Να πνίγομαι
Να τρέχω να προλάβω...

Κι αυτή όλο να φεύγει
Να γελά και να με περιπαίζει.
'Όλο να φεύγει...
Κι εγώ ξωπίσω της
να τρέχω...

Να την ιδώ να λούζεται

Να τη ρέγομαι
και να φοβάμαι αντάμα

Να τη ρέγομαι χωρίς να ξέρω
χωρίς να μου 'χει πει κανένας.
Μόνο η γαγιά στα παραμύθια...

Και τα τραγούδια κάτι λέγανε...
«Πότε μικρή μεγάλωσες
και έβγαλες βλαστάρια,
Βησανιώτισσα, σε φίλησα κι αρρώστησα...»

Εγώ δεν ήξερα για την αγάπη
εγώ ήμουν άμαθος.
'Αμαθος, μα την ήθελα.
Την ήθελα και τη φοβόμουν

Και πήγαινα κρυφά , να την ιδώ να λούζεται...

Να βρίσκω τρόπους
να πάρω το μαντίλι της...

Να αστοχάω πάντοτε

Και να φεύγει πανώρια
με τα νερά του ποταμού

Και να ξυπνώ γεμάτος δίψα,
μούσκεμα στον ιδρώτα

Νά 'ρχεται ξανά και ξανά
σαν τα νερά,
να θάνω με το νου μου

δεν τη θυμιέσαι.
Δεν τις θυμιέσαι τις ποταμιές,
τους καταρράκτες.
Τα νερά, τη νεράιδα.
Δεν τα θυμιέσαι;

Τα νερά, τη νεράιδα...
Τα νερά, τα πλατάνια, τους καταρράκτες
τα νερά να γκρεμίζονται από τα βουνά
Να 'ρχονται απ' τα χιόνια...και τα χρόνια

Θυμήσου...

Τα νερά...
στου Αώου τις πηγές.
στο Λούρο.

Να ῥχεται...
να τη θωρώ να λούζεται
να κοβετ' η λαλιά μου

Να χάνεται εκείνη στο νερό
και ῥω στον πόνο

Νερά, ποτάμια, ρέματα
του πρώτου πόθου ανάβρες

Όλο να ῥχεται, να ῥχεται
να βάνω με το νου μου...

Κι ο πάππος μου
την άλλη μέρα
να μου μαθαίνει

να μου μαθαίνει
τον τόπο και τον τρόπο

να μου δείχνει
πούθε σηκώνεται
και που γέρνει ο ήλιος

να μου μαθαίνει
την τιμή και τ' άδικο

να μου μιλά
για παστρικές δουλιές
και για τον πόνο.

Ο πάππος,
τον θυμιέσαι;

Ο πάππος...

Μαρμαρωμένα βλέμματα...

αρνούνται τον καιρό
αρνούνται και το χρόνο

Από τότε
που έπαψε η μυλόπετρα
ν' ακούεται στο μύλο

Δεν τον θυμιέσαι...

Δεν τα θυμιέσαι...

Δεν τη θυμιέσαι και τη λίμνη;
Αυτή είναι η λίμνη.
Η λίμνη της κυρά Φροσύνης

Ακόμα να γλυκάνουν τα νερά...
'Όμως δεν τη θυμιέσαι;
Αυτή η λίμνη είναι.

Εδώ είναι, που γράφτηκαν καημοί
και χύθηκε το δάκρυ

Εδώ είναι που τραγούδησαν,
που έπνιξαν μεράκια

Δεν τη θυμιέσαι;

Δεν τη θυμιέσαι τη Φρόσω.
Να ψαρεύει και να λησμονιέται,
να ψαρεύει και να γερνά...

Να την παίρνει και δαύτη ο καιρός...

Μα η λίμνη αυτή είναι...

Σ' αυτή τη λίμνη κατοικούν
κι η νιότη και ο χρόνος

Εδώ τα μυστικά της στοίχειωσε η ιστορία...
εδώ ανταμωθήκανε ο θρύλος κι η αλήθεια.

Αυτή είναι η λίμνη...

Και δίπλα είναι τα Γιάννινα
δίπλα είναι το Κάστρο

Δεν τα θυμιέσαι;

Σ' αυτή τη λίμνη κατοικεί η ομίχλη
Μα τούτη η ομίχλη φανερώνει
αντί να κρύβει...

Για δες...

Πώς δεν θυμιέσαι?

Θυμήσου...

Θυμιέσαι;

Ο κτύπος απ' τ' αμόνι είναι
Αυτός είναι...

Ο κτύπος του σιδερά.
Ο κτύπος που στοίχειωσε
στον κάτω μαχαλά

Τ' αμόνι είναι

Αυτός ο κτύπος είναι...

Όταν περίμενα να σιάξει το γυνί ο σιδεράς
και θαύμαζα την τέχνη του, τη δύναμή του

την τέχνη του ήθελε να μου δώσει
-δεν είχε τεκνήσει αρσενικό του λόγου του-

Μα εγώ το νου μου αλλού τον είχα...

«...Βάνει τα πέταλα χρυσά,
καρφιά μαλαματένια...»

Να σιάξει το γυνί,

να το περάσει ο πάππος μου στ' αλέτρι,
να το ζέψουμε...
Να σιάξει το γυνί...

Να το σιάζει και να μου δείχνει.
Να μου δείχνει...
Μα εγώ αλλού να χω το νου μου...

Να φτιάχνω ύστερα χωράφι στην πλαγιά
(να περνά κι αυτή στα οχτώματα)

πεζούλες πέτρινες να φτιάχνω
με κλεμένο χώμα

Ψωμότοπο τη γης τη δύσκολη
να φτιάχνω

Να οργώνω εγώ με τ' άλετρο
και να με παίρνει το χώμα
με τη μυρουδιά του

Και να πατάω το γυνί
και να πατώ τον τόπο...

Αυτόν τον τόπο το γαμμένο
τον τόπο τον αλαφροϊσκιωτο
το λαβωμένο τόπο

Τον τόπο που με γέννησε..
τη γή που μ' έκανε να σπέρνω...

Αυτός ο τόπος είναι...
που με πηγαίνει μακριά
με τα χρώματα και τη μυρουδιά του...

Με πηγαίνει μακριά και με λαβώνει
με τις θύμησες και τα παραπονά του

Και μου μιλά για όσους πέρασαν,
γι' αυτούς που τον πατήσαν

Για τις κατάρες και τις κακοτυχιές,
για τις μπόρες και τους πολέμους,
την πείνα και το θάνατο.
Για τον ξεριζωμό και για τη δυστυχία

Αυτός ο τόπος είναι...
Δεν τον θυμιέσαι;

Χινοπώριασε και τον βλέπεις έτσι
Χινοπώριασε...

Κατηφόρησαν κι οι ξυλοκόποι από τη Μπριάζα,
Μουσιωτίτσα και Μενίδι.
Κατηφόρισαν οι καρβουνιάρηδες.
Τα 'φτιαξαν τα καμίνια τους καταμεσίς στα ορμάνια
και καίνε νύχτα μέρα, να βγάλουνε το κάρβουνο,
για το χειμώνα...

Κατηφορίζουν και τα κοπάδια,
απ' τα βουνά στους κάμπους.
Βλάχοι και Σαρακατσάνοι,
σ' αυτό το αιώνιο διάβα τους.
Απ' τα βουνά στους κάμπους,
ξανά και ξανά, με τις εποχές και τα χρόνια,
με τον καιρό...

Χινοπώριασε...

Και βγαίνουνε τα τσίπουρα

Την ξέρεις την Καστάνιανη

Τη Λάκκα του Σαραντάπορου την ξέρεις,
τη Λάκκα που έθρεψε μαστόρους

«Μη μιλήσεις
και τρομάξεις
τη σιγή.

Μην κοιτάξεις
και φοβίσεις
τα χρώματα.
Μη.
Εδώ το λεν
Καστάνιανη.»

'Ακου το τραγούδι
άκου το από μακριά.
'Ακου το και θυμήσου...

Είναι ένα απ' αυτά τα τσάμικα
που μιλάνε για ξενιτιές...
Το ξέρεις...

Τους ξέρεις τους Χαλκιάδες
που θαρρείς πως ξέχασε ο χρόνος τις φωνές τους

Κι ο Αριστείδης και το γκιζέρι του...
Αυτός είναι...

Αυτή είναι που χορεύει
Δευτέρας νύφη

Δες την, να θυμηθείς...

Κι ο χορός, αυτός είναι...
που χορεύουν όλες οι γυναίκες
πριν αγαπηθούν

Τον χορεύουν
όταν είναι η ώρα τους
για να καλέσουν την αγάπη

ή λίγο μετά το πρώτο σμίξιμο
για να την υμνήσουν

Αυτός είναι ο Αριστείδης...

Και στην Κόνιτσα, μες στο παζάρι
ο Πανουσάκος ακόμα παίζει,
χαρούμενα και λυπητερά μαζί...

«Σύρε, γκιζέρα το ντουινιά και τον απάνω κόσμο
κι αν έβρεις άλλη σαν κι εμέ, ρίξε και σκοτωσέ με...»

Δεν τα θυμάσαι;

Τον καφενέ
που τραγούδησε στερνή φορά
στερνό μοιρολόι στο Παζαρόπουλο;

Δεν τα θυμάσαι;

Στερνό μοιρολόι στον καφενέ...

Και τα χωριά μας
με τη σιωπή τους τώρα πια...

Τα χωριά μας...

Καλαρρύτες και Συρράκο...

Η σιωπή. Η φυγή. Η ειρωνία.

Ποιο μάτι να 'πεσε κακό;
Ποιο μάτι είδε τέτοια ομορφιά;
Ποιο μάτι;

Πώς μπόρεσε η Ιστορία;

Τα χωριά μας...
ακόμα να προσμένουν...

να αλλάξει γνώμη η Ιστορία...
Να ξαναθυμηθεί...
Τα χωριά μας.

Και τα στιχαιά...

Πριν πατήσουν τα καλντερίμια,
 πριν πατήσουν οδορούς και κατώφλια,
 πριν πατήσουν τις πλατείες μας

Όπως τις στάνες μας

Τα χωριά μας...
 Κοίτα. Αυτά είναι...

Και τα μοναστήρια μας
 κι αυτά τώρα βουβά
 με σκουριασμένα σήμαντρα
 κλειστές τις θύρες

Τα μοναστήρια μας,
 άλαλα κι αλειτούργητα
 χωρίς κεριά να καίνε

Κι όμως... αυτά είναι
 Κοίτα...αυτά είναι

Και τα βουνά μας
 Αυτά είναι

Δεν με πιστεύεις;

Αυτά είναι...

Εδώ έτρεχα σκιαγμένος απ' το χιόνι
 και την ερημιά που έφερνε ο χειμώνας

Τζουμέρκα, Γράμμο και Νεμέρτσικα

Εδώ ανάβουνε φωτιές πάνω στα χιόνια

Φωτιές για να ζεστάνουν την παγωμένη Ιστορία

Να καθαρίσουν το χρόνο και τον τόπο
 Να διώξουν τον πάγο και την καταχνιά
 Να γιορτάσουν το πέραςμα στην Άνοιξη

«Μια Κυριακή, μια Πασχαλιά και μια καλή μερούλα...»

Κι όλα τα τραγούδια τους να τα λένε
τα ιερά και τα βέβηλα
γύρω σε μια φωτιά ξανά
αιώνες τώρα...

Και βγαίνουν στα σοκάκια παγανιά
τα παιδιά με τα κουδούνια

Στα τρίστρατα και στα εικονοστάσια
να ζώσουν γύρα το χωριό
όπως το 'χουν κι οι Άγιοι ζωσμένο

Να παν να διώξουν το κακό
ν' ακούσει ο κάτω κόσμος

Να ξορκίσουν το θάνατο...
να τον διώξουν μαζί με το χειμώνα
με τον Κουτσοφλέβαρο...

Δεν τα γνωρίζεις;

Δεν τους γνωρίζεις;

Τους μασκαράδες απ' τη Γραμμενίτσα
που παλεύουν στις χωραφίες
για να καρπίσουν την Άνοιξη που έρχεται
που προσκαλούν τον έρωτα και τη ζωή
στη γη και στους ανθρώπους
που κυλιούνται στα χορτάρια
που πιάνονται μέση με μέση
για το καλό, για την καλοχρονιά...

Δεν τους γνωρίζεις...

Το Λάκη με τις προσωπίδες...

Τα ίδια πρόσωπα, οι ίδιοι ρόλοι
να βγαίνουν απ' τ' αργαστήρι του
μια φορά το χρόνο

Ξανά και ξανά,
φτιαγμένες απ' το ίδιο χέρι
με τα ίδια χρώματα
την ίδια μέρα

Τις Απόκριες...

Θυμήσου...

Το Γαϊτανάκι
τον κύκλο του χορού
και τον κύκλο του χρόνου

Κάθε χρόνο
Τότε π' ανθίζουν τα κλαριά,
τον καιρό που γυρίζει
η Περσεφόνη στη μάνα της.
Κάθε χρόνο..

Κάθε που έρχεται η 'Ανοιξη...

Ο κύκλος του χορού,
ο κύκλος του χρόνου

Τα πρόσωπα, οι προσωπίδες, οι άνθρωποι.

Το Γαϊτανάκι,
ο κύκλος του χρόνου
και της ζωής,
η αέναη επιστροφή

Το Λάκη ξανά
να πασχίζει να σταματήσει
το χρόνο σε μια στιγμή

Λίγο πριν έρθει η 'Ανοιξη...

Την κόρη, να σέρνει το χορό.
Να την κρατούν και να τη βλέπουν
εκείνοι που τη θέλουν

Δεν τα θυμιάσαι;

Είναι οι ίδιοι άνθρωποι
οι ίδιες προσωπίδες

Και στον καφενέ στερνή φορά
μασκαρεμένη
τους άντρες να σκανδαλίζει.
Για το καλό. Για τη σοδειά. Για την 'Ανοιξη

Στερνή φορά να τη βάψουνε
στο μάγουλο και στο μέτωπο

Οι μασκαράδες απ' τη Γραμμενίτσα...

Που χορεύουν μπρος στο χαγιάτι της εκκλησιάς
«πώς στουμπίζουν το πιπέρι του διαόλου οι καλογέροι...»,
που παντρεύουν ξανά την αγιότητα με την προστυχιά...

Δες τη γάνα στο πρόσωπό της,
για το καλό
και για την τύχη...

Κι αν δεν πιστεύεις,

Έλα στη χώρα πέρα απ' το βουνό
στο Ζαγόρι
στο Καβαλλάρι

Εκεί που πήγε νύφη καβάλα σ' άσπρο άλογο
Εκεί που πήγε στολισμένη με τραγούδια και παινέματα
«σαν πέρδικα γραμμένη...»

Εκεί που της τραγούδησαν
«ν' ασπρίσεις, να γεράσεις»

Κι άσπρισε και γέρασε.
...και ρίζωσε

Σαν σε τραγούδι

Ρίζωσε και βλάστησε σαν δέντρο. Και τέκνησε παιδιά.

Και σκόρπισαν σαν τα πουλιά και 'μειναν δυο τους μόνοι

Με τα ζωντανά και τα βουνά
χωρίς τραγούδια

Άσπρισε και γέρασε

Με τα βουνά, σαν τα βουνά...

Θυμήσου...

Θυμήσου το σπίτι και το δρόμο

Θυμήσου τον κατήφορο και το μαντρί

Θυμήσου...

Να 'ρχεται καβάλα σε γεφύρι,
να 'ρχεται σαν μηλίτσα ανδισμένη
μ' άσπρο άλογο...

Όλο τραγούδια και παινέματα.

Να 'ρχεται με τις ευχές και τις ορμήνιες

και το παράπονο της μάνας...

Θυμήσου...

Δες τα σημάδια. Το δέντρο, το εικονοστάσι, το σπίτι, το μαντρί.
Το δέντρο.

Θυμήσου...

Το δέντρο. Τα ζωντανά. Το δέντρο.

Την κόρη...να σιμώνει.
την κόρη...
Νύφη σ' άσπρο άλογο...

Θυμήσου...
Το δέντρο. Εκείνη, ένα με τη γης. Ένα με τον τόπο. Ριζωμένη.

Θυμήσου...
Δες τα σημάδια. Δες τον τόπο. Δες την κόρη...

Και το σπίτι

Την κόρη...
«σαν πέρδικα γραμμένη».
Άκριντη, σαν το νερό στον κλήδονα,
άκριντη και γραμμένη

Θυμήσου...
Αυτή είναι. Άσπρισε και γέρασε.
Ρίζωσε.
Στο ίδιο σπίτι. Στο ίδιο τζάκι. Πλάι στη φωτιά.
Εδώ, που ξεπροβόδισε νύφες θυγατέρες
και γιους ξενιτεμένους.
Εδώ, που τραγούδησε και έκλαψε ξεχωρίσματα.

Εδώ μπορεί να θυμιέται, πλάι στη φωτιά.
Να θυμιέται κι όλο να γερνά.
Να θυμιέται...

Κορίτσι ξέγνοιαστο μες στα λουλούδια
κορίτσι να ξεχνιέται στα λιβάδια
να φεύγει κείθε από το ρέμα...
Να θυμιέται...

Μεγάλη Πέμπτη στα Καμποχώρια
Να λένε θλιμμένα κάλαντα...

«Σήμερα όλοι θλίβονται και τα βουνά λυπούνται...»

και να φεύγουν με τα στολισμένα καλάδια.
'Ενα αυγό, λίγα καρύδια, κάνα ζαχαρωτό...

Τα Λαζαρούδια στη Σκλίβανη
με τα στολισμένα καλάδια
τις σκαμμένες φωνές και τα κύπρια.
Το θρήνο για το Λάζαρο
λίγο πριν την Ανάσταση του Χριστού
και της Φύσης.
Λίγο πριν την Άνοιξη...

'Ακου, να θυμηθείς...
άκου, για να πιστέψεις...

Μοιρολόγια
σαν εκείνα που άκουγες κρυφά
στο Μαυρονόρος
πίσω από ανθισμένες κερασιές

«Για ποιο δρόμο ξεκίνησες κι έβαλες τα καλά σου...
να πας για την αντάμωση και πίσω να γυρίσεις...»

Μοίρας λόγια, μύρια λόγια...
για ξεχωρίσματα και ξενιτιές,
για μαύρους δρόμους κι άραχνους
και για τον κάτω κόσμο...

Άκου, να θυμηθείς
Άκου, για να πιστέψεις

Πωγώνι, Τσαμαντάς, Γηρομέρι

Άκου, να θυμηθείς
άκου, για να πιστέψεις

άκου πώς κλαιν το θάνατο
πώς τραγουδάνε τη ζωή...

'Ακου πώς θυμίζουν στους νεκρούς την Ανάσταση
παίζοντας στον καθένα το δικό του τραγούδι

Μύρια λόγια, μοίρας λόγια
μαύρη γης και μαύρο χώμα

Κοίτα, οι νεκροί είναι εδώ
ανάμεσά μας κάθε Πασχαλιά.
Περιμένουν να ακούσουν τα τραγούδια τους,
ο καθένας το δικό του...

Κάθε Πασχαλιά...

Πασχαλιά στη Ζέρμα.
Στη Ζέρμα την παλιά, την ξεχασμένη,
στην άκρη του τόπου, στην άκρη του καιρού

Στη χαλασμένη Ζέρμα

Να παίζει ο Ρίτος χαρμόсуνα το ντέφι
στη θέση του ντελάλη

Να παίζει στα χαλάσματα, να προσκαλεί σε σύναξη,
σε 'πίσημην ημέρα

Να κανουν Πασχαλιά, όπως τότε...
Κι ας είναι, όσοι είναι. Ας είναι και λειψοί.

Να ν' ο παπάς, την εκκλησιά ν' ανοίξει,
να λειτουργήσει, όπως τότε...

Ν' ανάψει αυτή ένα κερί, να προσκυνήσει

Να παίζει ο Ρίτος στα χαλάσματα
να κάνει το ντελάλη

Να καλεί ανθρώπους και θύμησες...

Παιδί να τρέχει με τα καλά του
να μεταλάβει Πασχαλιά, αντίδωρο να πάρει

Να παίζει ο Ρίτος, το ντέφι να καλεί
σε σύναξη, σε Πασχαλιά, σε 'πίστημην ημέρα

Να στρώσεις, αν πιστεύεις, τραπέζι Εσύ
σημάδι να δώσεις, να είσαι γελαστή

Να στρώσεις το τραπέζι εσύ

Το ντέφι όλο να καλεί και να' ρθουν όλοι...

η κόρη να 'ρθει στα λευκά,
νύφη και νεράιδα μαζί, χαρούμενη

Το κορίτσι με τα καλά του να 'ρθει
με τη δροσιά του και με τα λουλούδια

Κι ο νιος, παιδί να 'ναι χαρούμενο ξανά,
καλοντυμένος να 'ναι

Πίσω να έρθει ο παπάς,
να βλογήσει το ψωμί,
την ώρα να βλογήσει

Να παίζει το ντέφι σήμαντρο
η μέρα να γιορτάζει

Να βλογήσει ο παπάς το ψωμί, να τους βλογήσει όλους

Να μοιράσεις Εσύ τ' αντίδωρο
Γυναίκα 'Ηπειρος...
Να κοινωνήσουμε. Να ξαναθυμηθούμε...

Να λείπει ο πατέρας, ο άντρας.
μα να 'ναι το κλαρίνο και το ντέφι

Να πιάσει το τρούδι...
αυτό της τάβλας να 'ναι,
όπως πάντοτε στις χαρές

«Σ' αυτή την τάβλα που 'μαστε, σε τούτο το τραπέζι,
τρεις μαυρομάτες μας κερνούν και οι τρεις καλές κυράδες.
Η μια κερνάει με το γυαλί και η άλλη με την κούπα
κι η τρίτη η μικρότερη με μαστραπά ασημένιο...»

Της τάβλας το τραγούδι, της γιορτής ο σκοπός.

Και να κερνάς Εσύ, Γυναίκα 'Ηπειρος
Να κερνάς Εσύ
και να 'ναι το τρπέζι όπως κάθε Πασχαλιά
Να 'ναι στρωμένο στα λευκά, χαρούμενο

Να 'ναι στη μέση ο παπάς και γύρω γύρω οι άλλοι
Χαρούμενοι να είναι

Να σμίξει το τώρα με το χθες
να πάρει χρώμα η μνήμη

Να 'ναι η ώρα κι η μέρα ευλογημένη

Να πιάσει μετά το Σιαμαντάκα, αναπάνταχα κι αλαφρά
σαν τελευταία χάρη
σαν τελευταία ή πρώτη Πασχαλιά

Ν' ακουστεί ξόρκι στην ερημιά, κάλεσμα σ' όσους λείπουν

Σημάδι σ' αυτούς που ξέχασαν

Σαν τελευταία χάρη...

Και να 'ρθει ο ξένος χορεύοντας,
χορεύοντας και πετώντας

Να 'ναι αλήθεια...
Να χορεύει το Σιαμαντάκα

Σαν τελευταία χάρη, σαν τελευταία πεδυμιά

Να 'ναι αλήθεια...

Και να πιστέψουν όλοι τους
και Συ να το πιστέψεις...

και να φεύγουν με τα στολισμένα καλάδια.
'Ενα αυγό, λίγα καρύδια, κάνα ζαχαρωτό...

Τα Λαζαρούδια στη Σκλίβανη
με τα στολισμένα καλάδια
τις σκαμμένες φωνές και τα κύπρια.
Το θρήνο για το Λάζαρο
λίγο πριν την Ανάσταση του Χριστού
και της Φύσης.
Λίγο πριν την Άνοιξη...

'Ακου, να θυμηθείς...
άκου, για να πιστέψεις...

Μοιρολόγια
σαν εκείνα που άκουγες κρυφά
στο Μαυρονόρος
πίσω από ανδισμένες κερασιές

«Για ποιο δρόμο ξεκίνησες κι έβαλες τα καλά σου...
να πας για την αντάμωση και πίσω να γυρίσεις...»

Μοίρας λόγια, μύρια λόγια...
για ξεχωρίσματα και ξενιτιές,
για μαύρους δρόμους κι άραχνους
και για τον κάτω κόσμο...

Άκου, να θυμηθείς
Άκου, για να πιστέψεις

Πωγώνι, Τσαμαντάς, Γηρομέρι

Άκου, να θυμηθείς
άκου, για να πιστέψεις

άκου πώς κλαιν το θάνατο
πώς τραγουδάνε τη ζωή...

Έτσι...

Και να! μετά στους Χουλιαράδες,
στις Κύκλες.

Στερνό σημάδι πως πιστεύεις
να μπεις στο χορό,
να σμίξεις μ' όλο το χωριό...
Να θυμηθείς
και να πιστέψεις...

να σμίξεις μ' όλο το χωριό ...
και να πιστέψεις

Ο ήλιος να πάει ξανά στη μάνα του,
να σώνεται η μέρα
κι εμείς εδώ να τραγουδάμε
«Μπαϊρακτάρη του χορού
τράβα, σιάξε το χορό...
είμαι ξένος και θα ιδώ.
και θα πάω να μολογώ...»

ΒΑΣΙΛΗΣ ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ

Από τα γυρίσματα της ταινίας: Μαυρονόρος

(Φωτο Β. Νιτσιάκος)